

УДК 72.012.721

СУЧАСНИЙ ІНКЛЮЗИВНИЙ ПІДХІД ЩОДО ФОРМУВАННЯ АРХІТЕКТУРНОГО СЕРЕДОВИЩА

БУЛАТОВ Валерій¹, ТАРАНЕНКО Катерина²

¹Київський національний інститут технологій та дизайну, Київ, Україна

²Український гуманітарний інститут, Буча, Україна

bulatov@ugi.edu.ua

У дослідженні представлений аналіз сучасного інклюзивного підходу щодо формування архітектурного середовища. Виявлено необхідність та доцільність використання сучасних методів у формуванні інклюзивного архітектурного середовища. Обґрунтовано актуальність впровадження сучасних інклюзивних підходів у створенні архітектурного середовища.

***Ключові слова:** інклюзія, сучасність, доступне середовище, архітектурне середовище, людина з інвалідністю, формування.*

ВСТУП

Формування архітектурного середовища сучасності не може не враховувати потреби людей із інвалідністю, які є частиною нашого суспільної сім'ї. Тому інклюзивний підхід у створенні предметно-просторового середовища визначає не просту складову вимог представлених ергономікою, як інтеграційною багатовимірною дією, що окреслює сучасне архітектурне середовище, що наповнено художньо-предметним змістом, як простір доступності та рівності для людей із інклюзією. Тобто, інклюзивний підхід до створення сучасного архітектурного середовища включає в собі просторові аспекти та застосування предметних засобів, які маючи сполучений напрям надають людям с інвалідністю доступність до використання продукту та предметно-просторового середовища.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Метою роботи є аналіз сучасного інклюзивного підходу щодо формування архітектурного середовища.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

Основним критерієм формування архітектурного середовища згідно з потреб інклюзивного дизайну є надання можливостей особистостям з інклюзією безперешкодного, ергономічного та безпечного перебування в предметно-просторовому оточенні. Отже організація архітектурного середовища згідно з вимогами інклюзивного дизайну має позитивний вплив на сферу життя людини з інвалідністю, її: праці, навчання, відпочинку, пересування [1].

Створення інклюзивного архітектурного середовища доступності окреслює діапазон аспектів, що є: соціальними, ергономічними, змістовими, процесуальними, діяльними, результативними та образно-творчими.

Тому що, згідно із вимог Конвенції про права осіб з інвалідністю, яка прийнята у 2006 році і ратифікована у 2009 році в Україні, людина розглядається як рівний у суспільстві, життєдіяльний учасник спільних образно-творчих процесів у формуванні простору та продукту доступності, тим самим реалізуючи принцип інклюзивного дизайну «Нічого про нас без нас».

Процес організації архітектурного середовища інклюзивної доступності має певну структуру, що визначається:

- дослідженнями фізіологічних та психологічних індивідуальностей людини з інвалідністю;
- ергономічні дослідження архітектурного середовища;
- розробка образно-творчих проєктів ергодизайну;
- використання макетів у формуванні архітектурного середовища;
- порівняльний аналіз проєктуємого архітектурного простору із принципами інклюзивного дизайну;
- створення архітектурного середовища відповідно із вимогами інклюзивного дизайну та ергодизайну [2].

Процеси створення сучасного інклюзивного архітектурного середовища визначають наступні сфери активності індивідуума з інвалідністю, якими є: середовище естетично-культурною і стимулюючої, комфортної атмосфери та створеним безпечним, доступним інклюзивним середовищем. Однак формування архітектурного середовища без застосування критеріїв інклюзивного дизайну, які представлені в певних ознаках формуємого простору не можливо. Цими ознаками є:

- доступність та рівність застосування, тобто усі учасники мають однакові умови або можливість у використанні засобів доступу у комфортному використанні простору;
- використання гнучкості, тобто застосування широкого спектру потенціалу людей з інклюзією у процесах освоєння інклюзивного архітектурного середовища. Заборона будь-яких форм маргіналізації;
- табу на будь-які прояви стигматизації або розподілу учасників. Тобто створене архітектурне середовище визначається принципом: «Це середовище не містить поганих місць»;
- інтуїтивність і несложність використання предметно-просторового середовища, тобто створене архітектурне середовище настільки просте, що у використанні, доступно усім учасникам не залежно від їх досвіду, грамотності, форм інклюзії, щоб кожний міг з легкістю користуватись створеним простором;
- інформаційні доступності: використання різних пристроїв і методів; формування в архітектурному середовищі доступної інформаційної системи для людей з різними вадами інклюзії;
- використання архітектурного середовища з невеликими фізичними втратами сил, тобто архітектурне середовище, де створено інклюзивний простір під час використання якого, уникають дії повторювання, по можливості

тіло утримується нейтральний та мінімально зменшені фізичне навантаження для особистостей з інклюзією;

— створення умов максимальної безпеки, для учасників архітектурного інклюзивного середовища;

— організація простору і розмірів, тобто застосування принципів визначених ергономікою відносно фізичних характеристик пози, тіла, ваги, розмірів, мобільності [3].

Створення архітектурного середовища «для всіх» – є питання організації безпечного, зручного та ергономічного простору доступності (рис.1).

Рис.1. Організація ергономічного простору доступності.

Отже вирішення даного завдання є питанням не простим, тому інтеграційні процеси формування сучасного інклюзивного архітектурного середовища мають проходити по етапно, тобто планомірно [4].

Такі процеси окреслюються ходами адаптації архітектурних об'єктів таких як: житлові споруди, об'єкти освітнього призначення, соціально-культурні об'єкти побуту: лікарні, кінотеатри, магазини, тощо), зовнішні об'єкти середовища, тобто парки, пішохідні переходи, сквери, вулиці та інші.

Формування архітектурного середовища інклюзивного дизайну сучасності тісно пов'язано із концепцією художнього оформлення, що представлена в новітніх практиках та теоріях дизайну.

Систематизація певних елементів, які мають особливості в ознаках архітектури — є важливим елементом формування архітектурно-інклюзивного середовища. Вони мають об'ємно-планувальну та конструктивну організацію, також окреслені раціональним складом елементів, які мають певне призначення. Взагалі характеристика архітектурного інклюзивного предметно-просторового середовища є доволі різноманітною, так як їх створення проходило в обставинах еволюційних змін розвитку людства [5].

Завдяки суттєвим змінам, що сталися у суспільстві по відношенню до людей що мають інвалідність, почали втілюватись сучасні архітектурно-

планувальні та об'ємно-просторові принципи створення інклюзивного простору з елементами ергодизайну, формуючи архітектурне новітнє середовище доступності для всіх. Вплив інклюзивного ергодизайну на архітектурне середовище надав певні зміни, тобто це стало помітно у вимогах до пішохідно-транспортної інфраструктури, також сформувався підходи до людей з інвалідністю у побутовому обслуговуванні, окреслились сучасні типології проектування споруд, які розраховані на застосування їх за принципом інклюзивної доступності у різних сферах, як у промисловому, так і у побутовому просторі життєдіяльності людей з інклюзією.

ВИСНОВКИ

Проведений аналіз сучасного інклюзивного підходу щодо формування архітектурного середовища висвітлив зв'язок впливу інклюзивного дизайну на процеси формування архітектурного середовища. Визначено сучасний інклюзивний підхід у створенні архітектурного середовища з формуванням інклюзивної доступності. Досліджено характер взаємодії інклюзивного дизайну у формуванні сучасного архітектурного середовища.

ЛІТЕРАТУРА

1. Булатов В.А. Дезінтеграція соціально-значних тематик в умовах війни в Україні на прикладі інклюзивного дизайну. *Актуальні питання гуманітарних наук*. Вип 53, том 1, 2022. С. 268-276.
2. Кащенко О. В. Формування в дизайні та архітектурі на основі моделювання біопрототипів : автореф. дис... на здобуття наук. ступеня доктора техн. наук : 05.01.03. Київ, 2013. 40 с.
3. Грибальський Я., Мудрий Я., Мостовий А. Доступність до об'єктів житлового та громадського призначення для людей з особливими потребами : метод. посіб. Київ : ПП «НВЦ Профі», 2010. 123 с.
4. Чемакіна О.В. Інженерний благоустрій населених міст : навч. посіб. Київ : НАУ, 2017. – 168 с.
5. Складенко Ю. В. Створення середовища життєдіяльності для інвалідів – це перехід до більш високого рівня комфорту для всіх людей : зб. наук. пр. / за ред. Ольги Дорошенко. Львів : Архітектура, 2004. 123 с.

BULATOV V., TARANENKO K.

MODERN INCLUSIVE APPROACH TO THE FORMATION OF THE ARCHITECTURAL ENVIRONMENT

The study presents an analysis of the modern inclusive approach to the formation of the architectural environment. The need and expediency of using modern methods in the formation of an inclusive architectural environment has been revealed. The relevance of the introduction of modern inclusive approaches in the creation of an architectural environment is substantiated.

Key words: *inclusion, modernity, accessible environment, architectural environment, person with disability, formation.*